

πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Ἄλλ' ὁ Περδίκκας, δια-  
τάχθεις ὑπὸ τοῦ Ἀντίπατρου, ὃν ὁ Ἀλέξανδρος  
ἀναχωρῶν εἰς Ἀσίαν εἶχε καταστήσει στρατηγὸν  
τῆς Εὐρώπης, ἐπελθὼν, ἠνάγκασε τοὺς Ἀθηναίους  
καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸ ψήφισμα,  
καὶ καταγαγὼν τοὺς φυγάδας Σαμίους τὸ β', ἔ-  
τος τῆς 114 Ὀλυμπιάδος (322 π. Χ.) παρέδω-  
κεν αὐτοῖς μετὰ τεσσαράκοντα τριῶν ἐτῶν ἐξορίαν  
τὴν πατρίδα των. Εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνά-  
γεται τὸ ἐν λόγῳ ψήφισμα. (Διοδ. Σικελ. XV,  
XVI, XVIII.—Πολυαίν. Στρατηγ. Γ. 9.—Front.  
Strat 1. 4. 14 — Πλουτάρχ. ἐν β. Ἀλεξ. 28—  
Ἀρρίαν. Ἀναβ. Ἀλεξ. 4. 19.—Εὐσεβ. Χρονικόν.  
—Antiq Hell. T. 2. 180.)

*Γλωσσικὸν τοῦ ψηφίσματος.* Τὸ ὄνομα *Mir-  
rior* ἀπαντᾷται ὑπὸ δύο διαφόρους γραφὰς ἐν  
τῷ αὐτῷ ψηφίσματι· ἐν στίχῳ 24 *Mirrior*. Μὴ  
ἔχων προχείρους τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ Βοικηίου  
(Corpus Inscript. Graecarum) ἀγνοῶ ποία τῶν  
δύο γραφῶν εἶναι ἡ ὀρθότερα.

*Ἰασεῖς*· ἡ πόλις Ἰασὸς καὶ καθ' ἑτέραν γραφὴν  
Ἰασσός. Στράβ. Β. 4 — Πολυβ. XVI. 2. — Θου-  
κυδ. VIII. 28. τανῦν Ἀσέμ-καλεσί.

*Τὴμ πατρίδα*, κατωτέρω τὴν πατρίδα

Τὸ υ εἰς τὰς λέξεις αὐτὸν φαίνεται ἐν τῷ ψη-  
φίσματι μᾶλλον φ ἄφρον, ὥστε ἡ κατὰ λάθος  
τοῦ γλύπτου ἡ κατ' ἰδιωτισμὸν θὰ ᾔτο οὕτω γε-  
γραμμένον. — Δεδόχθαι—δεδόχθαι ἡ δέδοχται.

Τοὺς πέντε τοὺς ἡρημένους. Ὑπῆρχε λοιπὸν  
ἀρχὴ τις αἰρετὴ ἐν Σάμῳ, καθῆκον ἔχουσα τὴν  
ἀναγραφὴν τῶν κατοίκων εἰς τὰς φυλάς.

Ἐκτὸς τοῦ ψηφίσματος τούτου εὕρηται παρὰ  
τῷ Κ. Δ. Λουϊμάχρ ἀνάγλυφόν τι παριστὸν ἄσθε-  
νῇ ἐπὶ κραττοῦ, παρ' ᾧ κάθηται γυνή, ἐπὶ τοῦ  
ὤμου τῆς ὁποίας ἐκεῖνος ἐρείδει τὴν δεξιὰν χεῖρα.  
Ὑπερθεν τῆς κλίνης ἔνθεν μὲν κρέμαται ἀσπίς,  
ἐνθεν δὲ κεφαλὴ ἵππου, καὶ κάτωθεν ἴστανται  
δύο παιδία ἐν ἄρξεν καὶ ἐν θῆλυ. Ὑπὸ τὸ ἀνάγλυ-  
φον δὲ εἰσὶ γεγραμμένα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΗΡΩΔΟΤΟΥ ΗΡΩΣ  
ΧΡΗΣΤΕ ΧΑΙΡΕ

Ἐπίσης καὶ ἕτερον, παριστὸν ἄνδρα κρατοῦντα  
ἐκ τῆς χειρὸς γυναῖκα, καλλίστης ἐργασίας, καὶ  
ὑπερθεν ἔχον γεγραμμένα.

ΗΓΙΑΙΟΝ ΑΝΤΙΦΩΝΤΟΣ ΗΡΩΙΝΗ ΧΑΙΡΕ.

Ἐν Σάμῳ, τῇ 20 Μαρτίου 1866.

ΕΠΑΜ. Ι. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

## ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ

Τοῦ κατὰ τὴν Νῆσον Κρήτην εἰς τε Χανία καὶ  
Ῥέθυμνον συμβάρτος πολέμου, κτ.λ. (1)

Τῇ 18 ἐστάλη ὁ Κ. Ἀναγνώστης Πωλάκης  
μὲ τὸ περγαμνὸν τοῦ εἰς τὰς νήσους, εἰς ἐξα-  
γορὰν πολεμικῶν ἐφοδίων καὶ σύναξιν στρατιω-  
τῶν. Τότε ἐπανεστήσαν καὶ οἱ γενναῖοι Λακιῶ-  
ται, Θεμισιώται, καὶ Κερκχιανοὶ, καὶ φονεύσαν-  
τες 14 Τούρκους ἐγχωρίους των, κατέφυγον πρὸς  
τοὺς ἀρχηγοὺς Τζελεπὴν, καὶ Ἀναγνώστην Πα-  
ναγιώτου.

Τῇ 19 ἐξεστράτευσεν ὁ ἀρχηγὸς Ἰωάννης  
Κουλέτος, ὁρμήσας εἰς τὸ Ἐμπρὸς νερὸν (χωρίον  
τοῦ Ἀποχωρόνου)· ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ φοβηθέντες τὴν  
αἰφνίδιον τῶν στρατιωτῶν μας ὁρμὴν, δὲν ἀν-  
τεστάθησαν ὀλοτελῶς, ἀλλὰ τραπέντες εἰς φυγὴν,  
ἐκρύβησαν 100 οἱ γενναϊότεροι εἰς τὸν δυνατώ-  
τατον πύργον τοῦ Ἀληθάκη, ὅστις ἦτον εἰς τὴν  
ἄκρην τοῦ χωρίου ὠχυρομένος μὲ πυργιάρας,  
τὸ μὲν ὕψος ὡς 30 ὀργυῶν τὸ δὲ πλάτος τοῦ  
τοιχοῦ ἔχων 14 ποδῶν· οἱ στρατιῶται ἀφ' οὗ  
κατέκαυσαν τὰ εἰς τὸ χωρίον ἐχθρικά ὀσπήτια,  
στραπέντες, τὸν ἐπολιορκήσαν, ρίπτοντες καθη-  
μέραν καὶ κανόνια τὰ ὁποῖα ἀνεβίβασαν ἐκεῖ  
ἐκ τῶν εἰς τὸ Λουτρον εὐρισκομένων πλοίων.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἡλευθερώθη καὶ ὁ τίμιος σταυ-  
ρὸς ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀληκιανοῦ, ἀπὸ τοὺς ἐγχω-  
ρίους, οἵτινες τὸν εἶχον κεκρυμμένον πρότερον.  
Τότε ἐπατήθησαν καὶ τὰ χωρία, Νεῖπος, Ράμου,  
καὶ Ἀρμένιοι, ὅπου ἐφονεύθησαν 2 ἐχθροὶ· ἐφυ-  
γόν δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ 300 χριστιανοὶ  
ἀπὸ τὰ πλησίον χωρία τῶν Χανίων καὶ ἀνέβησαν  
εἰς τὴν Μαδάραν.

Τῇ 20 πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐγένη πόλεμος αἰφνί-  
διος εἰς τὰς Καλύβας, καὶ ἐφονεύθησαν ἐχθροὶ  
23 χωρὶς τινὰ βλάβην τῶν στρατιωτῶν μας.

Τῇ 21 ἐξηκολούθησεν ὁ πόλεμος εἰς τὸ αὐτὸ  
μέρος, καὶ ἐφονεύθησαν ἀπὸ μὲν τοὺς ἐχθροὺς 31  
ἀπὸ δὲ τοὺς ἰδικούς μας 5, ἔλαβον καὶ ἐχθρικάς  
σημαίας 5.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐφθασεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ  
Λουτροῦ ἡ εἰς τὰς κοινὰς ὑπηρεσίας τοῦ γένους  
διορισθεῖσα γουλέττα τοῦ Κ. Χ. Νικολάου Μαλεν-  
δράκη Σφακιώτου ἀπὸ Σπέτζας καὶ ἐφερρεν ὀπλα...  
καὶ κανόνια 6 ὁμοῦ μὲ ἄλλα πολεμικὰ ἐφόδια.

Ἐφονεύθησαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπὸ 2 στρατιώτας μας 3 ἔχθροι εἰς τὸ χωρίον Βρύσες. Ἡ ἰδία γουλέτα ἔφερε τότε βαρούτην βλ. 100 καὶ σαλτάτους 40, ἀποσταλθέντα παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ φιλογενεστάτου ἡμῶν αὐθέντου Κυρίου Κυρίου Δημητρίου Ὑψηλάντου ἀπὸ Πελοπόννησον εἰς βοήθειαν.

Τῇ 22 ἐπατήθη ὁ Πρασὲς ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ Ἀναγνώστου Ψαρουδάκη· ἀλλ' οἱ ἔχθροι λαβόντες τὴν εἰδησιν ἔφυγον, ἀφήσαντες ζῶα ἱκανά, καὶ ἄλλας ἀποσκευὰς τὰς ὁποίας μετὰ τῶν ζώων ἔλαβον οἱ στρατιῶται μας.

Τῇ 23 ἐγένη πόλεμος κάτωθεν τοῦ χωρίου Λούλου· οἱ ἔχθροι ἦσαν 1200, οἱ δὲ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Τζελεπῆ στρατιῶται μας 300, ἡ μάχη ἐστάθη δυνατή· μετὰ τὴν παῦσιν ἔλαβον 9 φονευμένων ἔχθρων τὰ ὅπλα, εὐρόντες καὶ 19 γεγυμνωμένους, τῶν ὁποίων τὰ ὅπλα ἔλαβον οἱ ἔχθροι εἰς τὴν χώραν, ὁμοῦ καὶ ἄλλους ἱκανοὺς φονευθέντας, τοὺς ὁποίους ἔθετον εἰς τὰ ζῶα, διὰ νὰ μὴ γυμνώνωνται καὶ κατακαίωνται ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας, ἐξ ὧν 2 μόνον πληγωθέντες, ἱατρεύθησαν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ κατέφυγεν εἰς τοὺς Κωμητάδες (χωρίον τῶν Σφακίων) ὁ εὐγενεστάτος καὶ χριστιανικώτατος Διερμηνευτὴς τοῦ Χάνδακος Κύριος Λάζαρος, ὅστις εἶχε κατατρεχθῇ ἀπὸ τοὺς ἐκείσε προὔχοντας καὶ οὐστάδες, δι' ὃν πρὸ πολλοῦ ἔτρεφον κατὰ τοῦ νέου τούτου φθόνον, ὅτι τοὺς μὲν χριστιανοὺς ἀείποτε ὑπερασπίζετο τὰ δυνάτᾳ, αὐτοὺς δὲ κατέτρεχε· κατὰ τοῦ ὁποίου ἔστειλαν μίαν νύκτα εἰς τὰς 4 ὥρας δύο ἀλιτηρίους, τοὺς περιφημητέρους Ζορπάδες, οἵτινες φωνάζαντες τὸν ἔξωθεν, τοῖς ἀπεκρίθη εὐθὺς, ὑποδεχθεὶς αὐτοὺς μετὰ τοὺς ὁποίους μετεχειρίζετο πολιτικούς τρόπους του, στήσας εὐθὺς τράπεζαν, καὶ προσφέρων εἰς αὐτοὺς πᾶν ὅ,τι ἤθελον ζητήσωσι· μετὰ δὲ ὥρας δύο ἀτυκαθέντες εἰς φυγὴν τῷ ἔρριψαν ἐν πιστόλῃ κατὰ τοῦ ἀριστεροῦ μαστοῦ, τὸ ὁποῖον τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ ἔκαυσε μόνον τὰ ξοῦχα ἕως τοῦ ἐσχάτου χιτῶνος, ἐκείνον δὲ οὐδαμῶς· πικσθέντες ἔπειτα ὑπὸ τοῦ σωματοφύλακός του (γίλασξῆ) ἐδιώχθησαν· ἐκεῖνος δὲ φυγὼν, κατέφυγεν εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρίφη τινός (χριστιανοῦ καὶ τούτου ἐν τῷ κρυπτῷ) ὅστις καὶ ἐνδύσας αὐτὸν μεθ' ἡμέρας τινὰς γυναικεῖα ἐνδύματα, ἐφυγάδευσεν· αἱ εἰς τοὺς δρόμους πολυήμεροι ταλαιπωρίαι του σιωπῶνται πρὸς τὸ παρὸν, διὰ τὴν τοῦ συγγράμματος συντομίαν· φαίνεται ὅτι αἱ

ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς Θεὸν ἀκατάπαυστοι δεήσεις τῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους δὲν ἔπαυσεν ὑπερασπίζομενος, εἰσακουσθεῖσαι, τὸν ἐλύτρωσαν τοῦ ἐπακολουθήσαντος αὐτῷ θανατηφόρου κινδύνου· ἔφυγεν ἔπειτα διὰ τὴν Κάσσον εἰς παρακίνησιν τῶν Κασσίων, τοῦ νὰ στείλωσιν ἄνευ ἀναβολῆς τὰ πλοῖα τῶν εἰς πλόκον τῶν Χανίων, ἀγκαλὰ νὰ ἐζητήθῃ σφοδρῶς ὑπὸ τοῦ βεζύρη, πλὴν καταφυγὼν εἰς τὴν εὐλογημένην οἰκίαν τοῦ Κουρμούλη, ἐλυτρώθη.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐπατήθησαν τὰ Τζικαλαρὰ καὶ Νεροκούρου, καὶ λυτρωθέντες οἱ ἐγχώριοι χριστιανοί, κατέφυγον εἰς τὴν Μαδάραν, τὸ κοινὸν καταφύγιον· ἐπατήθη δὲ καὶ τὸ ἡμῖς μέρος τοῦ Ἀποκωρώνου· ἐστάλη δὲ τότε καὶ ἡ ἄνωθεν γουλέτα τοῦ Χ. Ν. εἰς Συγγιλιούς, Τζηρίγο, καὶ ἄλλας νήτους, φέρουσα γράμματα ζητοῦντα παρὰ τῶν φιλογενῶν πατριωτῶν παντὸς εἶδους βοήθειαν. Μετὰ τὴν ἰδίαν ἐστάλησαν καὶ ἰδιαίτερα γράμματα πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Πρίγκιπα Κύριον Δ. Ὑψηλάντην, καὶ πρὸς τὸν ἐντιμότατον καὶ φιλογενεστάτον Κ. Λάζαρον Κουντουριώτην εἰς Ἱδραν, παρὰ πάντων τῶν προὔχοντων καὶ ἄλλων χριστιανῶν παρευρεθέντων τότε, οἵτινες ἐζήτουν τὸν ποθοῦμενον ἀρχηγόν, καὶ ἄλλα πολεμικὰ ἐφόδια, ὁμοῦ μετὰ στρατιώτας.

Τῇ 24 ἐγένη πόλεμος εἰς τὸ Σπήλι, (χωρίον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λάμπης) ὅπου ἦν ὁ γεναῖος Ροῦσος, φονεὺς ἔχθρους 18 μετὰ τῶν στρατιωτῶν του, χωρὶς βλάβην τινός.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐκυρίευσαν οἱ ἡμέτεροι καὶ τὸν λοιπὸν Ἀποκώρον.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐξεστράτευσεν ὁ βεζύρης τοῦ μεγάλου κάστρου τοῦ Χάνδακος μετὰ 12,000 στρατὸν διὰ Σφακίαν· εἰς δὲ τὰ Χανία ἐφόνευσαν οἱ ἔχθροι 15 χριστιανούς.

Τῇ 25 ἀναβάντες οἱ ἔχθροι εἰς τὰ χωρία Λάγκους, Μεσαλὰ, Ὁρθοῦνι, καὶ Μονοσκαφίδια, τὰ κατέκαυσαν. Ἀνέβη δὲ καὶ ὁ Κ. Α. Παναγιώτου εἰς τὸν Ὀμαλὸν, σύνορον τοῦ Σελίνου, εἰς φύλαξιν τῆς ὁρμῆς τῶν ἐχθρῶν. Ἐγένη δὲ καὶ μάχη ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς Χανιώτας, εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην, ὅπου ἔπεσον 30 χωρὶς βλάβην τῶν ἰδικῶν μας.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐφθασεν ἐκ τῶν Κασσίων πλοῖον 8 εἰς τὸ ἀκρωτήριον (τόπος οὗτος περιέχων ὑπὲρ τὰ 15 χωρία πλησίον τῶν Χανίων), ἔλαβον εὐθὺς τοὺς ἐκεῖ χριστιανοὺς οἱ Κάσσιοι, καὶ τοὺς ἐπέρασσαν εἰς ταῖς Καλύβες· ὅτι ἦτον ἐλευθερωμένος ὁ Ἀποκώρον.

Τῇ 26 ἐγένη μάχη εἰς τὸ Σάλινον, ἀπὸ τοὺς ἀργηγούς, Ἀνδρέαν Παπᾶ Μιχαήλ, καὶ Ἀναγνώστην Ψαρουδάκην, ὅπου ἐφόνευσαν 15 ἐχθρούς, μέιναντες μετὰ τῶν στρατιωτῶν τῶν ἀβλαβεῖς.

*Ἐπαράστασις τῶν Τούρκων εἰς Χάνδακα, καὶ φόρος τοῦ ἁγίου Κρήτης καὶ τῶν σάρων ἐπὶ Ἀρχιερέων, καὶ ἱερέων καὶ χριστιανῶν.*

Ὁ βεζύρης μετὰ τῶν λοιπῶν ἀγάδων ὑπεχρέωσαν τὸν ἅγιον Κρήτης κύριον Γεράσιμον μὲ τρόπους πολιτικούς, νὰ γράψῃ εἰς τὰ χωρία πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς λοιποὺς χριστιανοὺς, οἵτινες ἦσαν εἰς Κνητουμάντζα, διὰ νὰ συναχθῶσιν εἰς Κάστρον, καὶ νὰ τοῖς ὁμιλήσωσιν εἰς τὸ διβάνιον νὰ καθησυχάσωσι καὶ νὰ μὴ μιμηθῶσι τοὺς Μωραίτας, καὶ Σπετζοῦδραίους εἰς τὴν ἀποστασίαν, τοὺς ὁποίους ἡ κραταιὰ βασιλεῖα θέλει πικιδύσει χωρὶς ἔλεος. Ἡ πανιερότης του χωρὶς νὰ ἐναντιωθῇ ἔδωκεν ὑπόσχεσιν νὰ συνάξῃ ὅλους εὐθύς. Ὅθεν ἔστειλε ἅποιον καλόγηρον Βαρνάβαν, πρῶν μὲν ἀγιορίτην, ὕστερον δὲ ἀγιοταφίτην πρωτοσύγκελον, μὲ γράμματα πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ χριστιανοὺς, οἱ ὅποιοι καὶ συνήχθησαν. Τῇ 23 Ἰουνίου ἐγένεε σύνοδος εἰς τὴν μητρόπολιν, εἰς τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Μηνᾶ, παροτρυνθέντων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων καὶ τινῶν χριστιανῶν, καὶ ὁ ἅγιος Κρήτης μετὰ τῶν ἀρχιερέων ἀρχησε νὰ ἀναγινώσκῃ ἐν πουγιουρτοῦ, ἀπεσταλμένον παρὰ τοῦ βεζύρη, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ὠμίλει ἡθικῶς πρὸς τὸν λαὸν νὰ φυλάττωσι τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πίστιν καὶ εὐπειθειαν, μηδόλως μιμούμενοι τοὺς ἀποστάτας νησιώτας καὶ μωραίτας· οἱ ἐχθροὶ καιροφυλακτοῦντες, ὥρμησαν ἐξαίφνης εἰς τὴν μητρόπολιν, καὶ ἀποκλείσαντες τὰς θύρας τῆς αὐλῆς, εἰσέβησαν εἰς τὸν ναὸν μὲ ἄλλα λαγμῶν, καὶ σηκώσαντες τὰ ὅπλα, φονεύουσι πρῶτον τὸν εὐλογημένον γέροντα ἅγιον Κρήτης, ῥίψαντες ἐπάνω εἰς τὸ ἱερὸν σῶμα του 13 πιστόλια, χωρὶς νὰ εὐλαβηθῶσιν οἱ ἀλιτῆριοι τὸ σεβάσιμον γῆράς του· μετὰ ἐκεῖνον καὶ τὸν ἅγιον Κνωσσοῦ κύρ Νεόφυτον, τὸν Χερωνήσου κύρ Ἰωακείμ, καὶ τὸν Σωτεῖα· κύρ Ζαχαρίαν, τοὺς ἐφημέριους 17 καὶ 5 ἀγιορίτας τῆς ἁγίας Ζώνης, καὶ ἕως 300 παρσευθέντας χριστιανοὺς, ἐν οἷς ἔτυχεν καὶ ὁ ἐν ἱατροῖς τὰ πρῶτα φέρων Ἰωάννης Λευθερέος, ὁ καὶ λογοθέτης, τοῦ ὁποίου τὰ ἐξαίρετα προτερήματα νὰ διηγῇται τις δὲν εἶνε

τοῦ παρόντος σκοποῦ, διὰ τὴν συντομίαν· ἐκείθεν ἔπειτα διασπαρέντες εἰς τὴν πόλιν ἐδίωκον τοὺς λοιποὺς χριστιανοὺς, φονεύοντες ἀνηλεῶς ὅσους ἀπῆντων εἰς τοὺς δρόμους, ὅπου ἀπῆντησαν καὶ τὸν ἅγιον Λάμπης κύριον ἱερόθεον, (ὅστις ἐπήγε-νεν εἰς τὴν μητρόπολιν διὰ ἀκρόασιν τοῦ πουγιουρτίου), ἔξωθεν τοῦ ὁσπητίου τοῦ Γεωργίου Παυλάκη, γραμματικοῦ τοῦ Μτερτάρη. πλησίον τῆς μητροπόλεως, φονεύσαντες δὲ καὶ αὐτὸν τὸν εὐλογημένον, μετὰ τοῦ διάκου του, ὥρμησαν καὶ εἰς τὸ ὁσπήτιον τοῦ Γεωργίου, φονεύσαντες καὶ αὐτὸν καὶ ἄλλους 8 τοῦ ὁσπητίου του. Ἐπειτα διασκορπισθέντες εἰς ὅλους τοὺς δρόμους τῆς πολιτείας, ἠκολούθουν τὸν φόνον τῶν χριστιανῶν ὥρας δύο ἡμισυ ἀδικόπως. Τοῦτο μαθὼν ὁ βεζύρης, ἐξέδωκε προτταγὴν μὲ ἀπειλὰς σφοδράς, καὶ ἡσύχασαν· ζητήσας δὲ τοὺς ἐναπολειφθέντας χριστιανοὺς, εὗρεν ἕως 500 τοὺς ὁποίους ἐπρόσταξε νὰ ἐνταφιάσωσιν εὐθύς τὰ πτώματα τῶν φονευθέντων ἀρχιερέων, ἱερέων καὶ λοιπῶν χριστιανῶν· ἐξ ὧν ὅσους μὲν ἐπρόφθασαν, ἐνταφίασαν, τοὺς δὲ λοιποὺς βιαζόμενοι ἀπὸ τὴν Κουστωδιάν, ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ σκεύη τῶν ἐκκλησιῶν ἀρπάσαντες, τὰ διμεμερίσθησαν οἱ τρισκατάραιοι, τὰ ὅποια ἦσαν ὑπὲρ τὰς 100 κανδύλας ἀργυρᾶς, Εὐαγγέλια ἡργυρωμένα, 6 ἱερὰ ποτήρια ἀργυρὰ ζυγιάς 5, θυμιατήρια ἀργυρὰ 6 καὶ ἄλλα ἱερὰ ἄμφω . . . ὅσα δὲ ἔλαβον ἐκ τῶν τοῦ ἁγίου Κρήτης ὑπαρχόντων, ἄδηλον. Ἐλαβον δὲ καὶ τὴν ἁγίαν Ζώνην, τὸν τίμιον σταυρὸν, καὶ τὴν ἱερὰν Κάραν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης, τὰ ὅποια ἔφερον οἱ πατέρες ἐκ τοῦ ἁγίου Ὄρους, ἐκ τῆς σεβασμίας καὶ πατριαρχικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, διὰ τὴν εἰς Χάνδακα ἐπικρατοῦσαν δεινὴν πανώλην, τὰ ὅποια παρέδωκεν τῷ βεζύρῃ. Ἐκεῖνος δὲ τὰ παρέδωκεν εἰς τὸν Ἀγγλικὸν Κόνσολον Κύριον Δομένικον, λαβὼν ἀπὸ αὐτὸν ἰδιόχειρον ἐνσφράγιστον μαρτυρικὸν Γράμμα τῆς περιλαβῆς των, διὰ ἰδικὴν του ἀσφάλειαν.

Τῇ 24 καὶ 25 τοῦ ἰδίου ἐφόνευσαν εἰς μερικὰ χωρία τοῦ Μαλεβυζίου (ἐπαρχίας τοῦ Κνωσσοῦ) 80 χριστιανοὺς.

Τῇ 28 καὶ 29 ἐτοιμάσθησαν ἀπὸ Κάστρον 3500 ἐκ τῶν γιανιτζαρέων, διαιρεθέντες εἰς 9 μπαϊράκια, σύροντες καὶ 4 κανόνια, καὶ ἔφθασαν εἰς Ῥέθεμνος μετὰ δύο ἡμέρας δρομαῖοι, ἐπειδὴ προεζήτηθησαν πολλάκις ἐξ ἐκεῖνων εἰς συμμαχίαν. Ἐκείθεν ἔλαβον 1800 μὲ 5 σημαίας· ὥστε

συνεκροτήθη τῶν δύο τούτων πύλων ὁ ἐχθρικός στρατός ἀπὸ 5300 οἱ ὅποιοι ἄρχησαν εὐθὺς τὸν δρόμον τοὺς κατὰ τὰ Σφακία.

Τῇ 3 Ἰουλίου ἀνέβη μὲ ὁρμὴν ἡ πληθὺς αὕτη τῶν ἐχθρῶν εἰς τὸν Καλλικράτην, πρῶτον χωρίον τῶν Σφακίων, καὶ δύσβατον εἰς τὴν εἴσοδον, ὅπου δὲν εὗρον εἰμὴ 50 φύλακας, οἱ δὲ λοιποὶ ἦσαν διασκορπισμένοι εἰς τὰ χωρία, γυμνώνοντες τοὺς χριστιανούς· καὶ ἀρπάζοντες τὰ ζῶα καὶ πράγματα τῶν δυναστικῶς, καὶ φέροντές τα εἰς τὰ ἰδικὰ τῶν χωρίων. Ὅθεν οἱ ἐχθροὶ εὐρόντες ἀνεμπόδιστον τὴν εἴσοδον, ὤρμησαν καὶ ἔκαυσαν τὸ χωρίον, προχωρήσαντες καὶ εἰς τὸ Ἀσφέντου τὸ ὅποιον κατέκαυσαν· δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ὁρμὴν τῶν οἱ Θερισιώται ὅπου ἔλαβον τὴν εἰδησιν, καὶ ἔτρεξαν εὐθὺς ἀπὸ τὸν Ὀμαλὸν, ὅπου ἐφύλαττον, ὄντες ὀλίγοι· ὅθεν ἐτραβήχθησαν τῇ 4 τοῦ ἰδίου εἰς χωρίον Μουρῆ. Καὶ μείναντες πάλιν οἱ ἐχθροὶ ἀνεμπόδιστοι, κατέβησαν εἰς τὸ Ἀσκήφου, τῇ 5 τοῦ ἰδίου, καὶ κατέκαυσαν ὅλα τὰ πέριξ χωρία Καρυαῖς, Κοστὸν, Ἀμμου διὰρι, Πετρέ, Στραβοράχην καὶ Γωνί.

Τῇ 6 λαβόντες οἱ ἀρχηγοὶ τὴν θλιβεράν ταύτην εἰδησιν, ἔτρεξαν πανταχόθεν μὲ ἐνθουσιασμόν, καὶ περικυκλώσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἐκ τῶν βουνῶν μέσα εἰς τὸν κάμπον δὴ προῦ, ἐφόνευσαν, ὡς εἶπον, ἐπέκεινα τῶν 600, ἔλαβον ἀρκετὰς ἀποσκευὰς, κανόνια 5 καὶ 200 μολάκια· ἐφονεύθησαν ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας 7. Οἱ ἐχθροὶ βλέποντες ἑαυτοὺς νικωμένους, διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ βουνά. Ἦσαν δὲ εἰς τοὺς ἐκεῖ δυσβάτους δρόμους φύλακες τινὲς ἐκ τοῦ τάγματός τοῦ ἀρχηγοῦ κύρ Ἀνδρέου Μαπα Μιχαήλ, ἀγιοϊωαννῖται φυλάττοντες τὴν μετὰθασιν τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν φυγὴν τῶν, ὅπου καὶ ἐφόνευσαν πάλιν ἱκανοὺς, ἀπερνώντας ἐκεῖθεν· οἱ δὲ λοιποὶ ὑπήγαγον εἰς Ρέθεμον.

Τῇ 7 ἐπρόφθασαν ἀπὸ τὸν Χάνδακα ἀναμείσον Ἀσκήφου καὶ Ἱμπρου, γερλίδες τοῦρκοι 350 μὲ 400 μολάκια φορτωμένα ἀπὸ τροφᾶς καὶ μοναζιόντας εἰς βοήθειαν τῶν λοιπῶν· περικυκλώσαντες δὲ καὶ τούτους, ἐφόνευσαν ἱκανοὺς πιάσαντες ζωντανούς 43 ὁμοῦ μὲ τὸν κεχαγιά των, ἄνδρα ἐνδοξόν καὶ ἐλλόγιμον εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ· ὅστις μ' ὅλον ὅτι παρεκάλεσε τὸν ἀρχηγὸν Γεώργιον Πολογιαννάκην νὰ μὴ τὸν θανατώσῃ, δίδωντάς τῳ τὸ ὠρολόγιον καὶ ὅπλα του, τὸ ζῶον ὅπου ἐκαθβαλίκευ καὶ 200 ρουπιέδες, οἱ ἄτακτοι στρατιῶται τοῦ ὁρμήσαντες, ἐφόνευσαν

καὶ ἐκεῖνον καὶ τοὺς λοιπούς. Ἦτον εὐχῆς ἔργον, ἂν ὁ ἀγᾶς οὗτος δὲν ἐφονεύετο· ἡμποροῦν οἱ ἀσυνεῖδητοι Σφακιῶται νὰ ἀπολαύσωσιν ὑπὲρ τὰ 100 πουργεῖα, ἂν τὸν παρέδιδον εἰς τὸν βεζύρην ἀβλαβῆ, καὶ νὰ γίνῃ ἀνακωχὴ τῶν ὅπλων, ἕως νὰ λάβωσι τὰς ὁποίας ἐπρόσμενον ἀπὸ Μωρέαν, Ἰδραν καὶ Σπέτζαις ὑποσχεθείσας εἰς αὐτοὺς δυνάμεις· ἀλλὰ πόσῃ βλάβῃ δὲν προξενεῖ ἡ ἀνυποταξία! Διασκορπισθέντες δὲ καὶ οὗτοι ἐκεῖθεν, ἐφονεύοντο ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας εἰς τοὺς δρόμους· αἱ τροφαὶ καὶ μοναζιόντες ὁμοῦ μὲ τὰ 400 μολάκια ἔμειναν εἰς τὸν τόπον, τὰ ὅποια οἱ στρατιῶται διμερίσθησαν, λαβόντες ὅσα ἠδυνήθη ἕκαστος· ἔλαβον καὶ 3 τζαπραξία ἐξ ὧν τὸ ἐν ἐφόρει εἰς οὐστὰς τῶν γερλίδων, τὸν ὅποιον ἐφόνευσαν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔστειλαν γράμμα εἰς τὴν καγκελαρίαν τοῦ Λουτροῦ ἀπὸ χωρίον Κεφαλᾶν, ζητοῦντες βοήθειαν, ὅπλων καὶ πολεμικῶν ἐφοδίων, διὰ νὰ ἀντιπαλαίωσι τοὺς ἀχαλινώτους Σουδιανούς, νὰ μὴν ὁρμῶσιν εἰς ταῖς Καλύβες· ἀλλὰ...

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἠνώθησαν οἱ ἐγγχώριοι ἀπὸ Λάκκου, ὅλοι 110 μὲ τὸν ἀρχηγὸν Κ. Α. Παναγιώτου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἠνώθησαν οἱ Θερισιώται καὶ Μαλλαξιώται μὲ τὸν ἀρχηγὸν κύριον Γεώργιον Δασκαλάκην τὸν Τζελεπὴν. ἠνώθησαν δὲ μὲ τὸν ἀρχηγὸν Κ. Ἀναγνώστην Ψαρουδάκην καὶ ἐκ τῶν χωρίων Ἐπανωχώρι, ἀγίας Εἰρήνης, Πρινέ, καὶ Ὀρθοῦνι 71 τὸν ἀριθμόν. Σύμπαντες οὗτοι μετὰ τῶν ἀρχηγῶν ὤρμησαν εἰς τὸν Ὀμαλόν, ὅπου ἔκαμαν μικρὰν μάχην μὲ τοὺς Σελινιώτας, οἱ ὅποιοι ἐδόθησαν εὐθὺς εἰς φυγὴν, διωκόμενοι ἀπὸ τοὺς ρηθέντας στρατιώτας ἕως εἰς τὴν ἀγίαν Εἰρήνην, πλησίον τῆς Καντάνου.

Τῇ 8 λαβόντες τὴν εἰδησιν εἰς Καλύβες οἱ Κάσσιοι, ὅτι ἐπατήθη ἀπὸ τοὺς ἐχθροῦς τὸ Καστέλιον τῶν Σφακίων ἕως τὸ Ἀσκήφου, ὑποπτευθέντες μήπως προχωρήσωσι νὰ καύσωσι καὶ τὰ λοιπὰ χωρία, ἔβαλον εἰς τὰ πλοῖα τῶν ὅσους χριστιανούς ἡμπορέσαν, καὶ τοὺς ἀπέρασαν εἰς τὸ νησίον τῶν ἀδωροδοκῆτως· εὖγε τῆς φιλογενείας τῶν ἀνδρῶν τούτων διὰ τὴν διπλὴν τοὺς βοήθειαν!

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἦλθεν ὁ ἀρχηγὸς Τζελεπὴς ἀπὸ Μαλλάξαν εἰς τὴν εἰς Λουτρόν Καγγελαρίαν, ἐνθα συνωμίλησε μετὰ τῶν προϋχόντων καὶ τοῦ γραμματέως Δ. Φλ. περὶ καταστάσεως τοῦ παρόντος πολέμου, λαβὼν ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἐφόδια



καὶ ἐν κατάστιχον ἄγραφον ἐσφραγισμένον μετὴν σφραγίδα, διὰ νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἐν καταστάσει κατωμερίτας χριστιανοὺς, νὰ συνεισφέρωσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν δυνατὴν εἰς τὸ γένος βοήθειαν, καὶ νὰ καταγράψῃ εἰς αὐτὸ ἐνὸς ἐκάστου τὸ ὄνομα, δίδωντάς τῳ ἐπιτροπικῶς καὶ ὁμολογίαν τῆς περιλαβῆς των, εἰς ἔνδειξιν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔφθασεν εἰς Χανία ἐν κουρβέτον ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, σακατευμένον ἀπὸ βόλια· ὁ καπετάνιος τοῦ σκοτωμένου καὶ ἀπὸ τοὺς ναύτας τοῦ 40 λαβωμένοι.

Τῇ 9 οἱ ἀρχηγοὶ Κ. Α. Παναγιώτου, Κ. Ἄνδρ. Παπᾶ Μιχαήλ, Κ. Θεόδωρος Καρνάλης μετὰ τῶν γενναίων Λακκιωτῶν στρατιωτῶν των, καὶ 60 ἑτέρους τοῦ Τζελεπῆ ἐπάτησαν τὸν Πρινά, Ἐργαστήρι, Λουκιανᾶ, Σκάφην, Τζαγκαριανᾶ, καὶ φονεύσαντες ἐχθροὺς 5 ὁμοῦ καὶ τὸν περίφημον σαρασκέρην των Κουκλουπασάκην ἀπὸ Κάντανον, ἔφυγον.

Τῇ 40 ἀνεχώρησαν οἱ δύο ἀρχηγοί, καὶ ἔμεινε μόνος ὁ Κ. Α. Παναγιώτου, διὰ φύλαξιν μερικοὶ χριστιανοὶ τουρκολάτραι Σελινιώται, ἰδόντες τὴν ἀδυναμίαν τῶν στρατιωτῶν μας ἔδωκαν τὴν εἰδησιν εἰς τοὺς ἐχθροὺς, οἱ ὅποιοι θαρραλεωθέντες, ὤρμησαν εὐθὺς ἐναντίον των 600, τοὺς ὁποίους μὴ δυνηθέντες νὰ ἀντιπαλεύσωσιν ἔφυγον, καὶ εὐρόντες τὴν ἄδειαν οἱ ἐχθροί, εἰσέβησαν ἀκωλύτως εἰς τὸν Ὀμαλὸν, (κάμπον πλησίον τοῦ Σελίνου), κατακαύσαντες τὸν τόπον καὶ τοὺς εὐρεθέντας ἐκεῖ παμπληθεῖς στάχρας τῶν καρπῶν, τοὺς ὁποίους οἱ στρατιῶται τόσον καιρὸν ἐφύλαττον.

Τῇ 42 ἔφθασεν ἡ εἰδησις αὕτη εἰς τὴν Μαλᾶξαν. Ὁ γενναῖος ἀρχηγὸς Τζελεπῆς μετεχειρίσθη εὐθὺς τὸ ἀκόλουθον στρατήγημα· ἔλαβε μαζίτου 300 στρατιώτας φορτωμένους ξύλα, καὶ φθάνοντα ἐξῴθεν τῶν Χανίων, ἔβαλον φωτίαν εἰς τὰ Μεζαρλίκια, καύσαντες καὶ ἓνα τουρμπεν ἐνὸς ἀγίου τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν, ἔρριψαν δὲ καὶ πλῆθος τουφεκίων εἰς τὴν πόρταν τῶν Χανίων, ὥστε οἱ Χανιώται ἔλαβον τοσοῦτον φόβον, ὅπου ἀνέβησαν εἰς τὸ τεῖχος σύμπαντες μετὰ μέγαν ἀλλαγαμὸν, ῥίπτοντες καὶ κανόνια, τὰ ὅποια ἀκούσαντες οἱ Σελινιώται ἔφυγον εὐθὺς, τρέχοντες εἰς Χανία, καὶ ἔμειναν οἱ στρατιῶται μας ἐλεύθεροι. Εἰς τοῦτο τὸ στρατήγημα ὑστερήθημεν ἐνὸς μόνου στρατιώτου· ὁ δὲ γενναῖος Τζελεπῆς ἐστράφη πάλιν εἰς τὸν ὅποιον ἐφύλαττε τόπον.

Τῇ 43 ὑπῆγεν ἡ ἀγιορουμελήτικη γαυλέτα

εἰς τὸ Σέλινο, καὶ πατήσαντες ἐν μετόχιον, τὸ ἐγύνωσαν, φονεύσαντες καὶ ἓνα ἐχθρὸν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγένη ἀπόφασις εἰς Χανία, νὰ ἀρματωθῇ τὸ καράβι τῶν Γιαβιάσιδων, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Λουτρὸν νὰ κατακαύσῃ τὰ ἐκεῖ εὐρισκόμενα εἰς τὸν λιμένα 22 πλοῖα· ζητήσαντες ὁμῶς 60 πουγγεῖα νὰ τοῖς μετρηθῶσι πρῶτον, μετεμελήθησαν, καὶ ἔμεινε τὸ ἔργον τοῦτο ἀνενέργητον· ἂν ἤθελε γίνῃ ἡ συμφωνία, καὶ νὰ φθάσῃ ἐξαίφνης τὸ ἐχθρικὸν τοῦτο πλοῖον, τὰ κατέκαιεν ἐξάπαντος, διὰ τὴν ἀταξίαν καὶ δειλίαν τῶν ἐνητοπίων, οἱ ὅποιοι δὲν ἐτόλμησαν οὐδέποτε νὰ καταβάλωσι γρόσια, διὰ νὰ τὰ ἀρματώσουν, ἀλλὰ τὰ ἐφόρτωναν μόνον ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὰ τῶν χριστιανῶν τῶν κατωμεριτῶν πράγματα, ὅπου οἱ εἰς τὸν στρατὸν ἀκολουθοῦντες στρατιῶται μετὰ δυναστείας ἤρπαζον· καὶ ταῦτα οἱ ἐντόπιοι.

(Ἔπεται ἡ συνέχεια.)

## Η ΓΥΝΗ ΤΟΥ ΙΘ'. ΑΙΩΝΟΣ.

Σήμερον ἡ Χρυσάλλις ἱερὸν ἐπιτελοῦσα φόρον πρὸς τὸ ὠραῖον φύλον μεταξὺ τοῦ ὁποίου ἀριθμεῖ οὐκ ὀλίγας ἀναγνωστρίδας, κατέρχεται εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἀγῶνος ὅπως ὑπερασπισθῇ τὴν προσβαλλομένην ὑπόληψιν τοῦ καὶ ν' ἀντικρούσῃ τὰ φαρμακερὰ βέλη τῶν φθονερῶν ἐκείνων ἀνθρώπων, οἵτινες ἀπὸ τινος διαρρήγνυνται κραυγάζοντες ὅτι ἀπολλύμεθα ἕνεκα τῶν γυναικῶν καὶ τῆς πολυτελείας αὐτῶν, ὅτι ὁ κοινωνικὸς βίος τῶν προγόνων καὶ πατέρων ἡμῶν ἦτο κοσμιώτερος καὶ ἠθικώτερος τοῦ σημερινοῦ, χάρις εἰς τὸ ἀπέριττον τῆς τότε διαίτης, καὶ ὅτι ἐπομένως εὐτύχουν ἐκεῖνοι· ἐνθ' σήμερον ἡμεῖς ταλαιπωρούμεθα.

Πρὸς τούτους θαρρᾶλέως ἀποκρινόμεθα ὅτι συκοφαντοῦσιν ἀδίκως τὰς τρυφεράς ἀπογόνους τῆς Εὐας καὶ πλανῶνται πλάνην μεγάλην νομίζοντες ὅτι δὲν βαίνομεν κατ' εὐχὴν πρὸς τὴν πρόοδον, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, διότι δῆθεν δὲν μιμούμεθα τοὺς ἀγροίκους προπάτοράς μας, ἀλλ' ἔχομεν ὡς ὑπόδειγμα πᾶν ὅ,τι ἐκδεδηγημένον γελοῖον καὶ αἰσχρὸν ἐνυπάρχει εἰς τὸν σημερινὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν. Τοιοῦτος ἰσχυρισμὸς, τὸ ἐπαναλέγομεν, εἶναι αὐτόχρημα παραλογισμὸς καὶ θὰ τὸ ἀποδείξωμεν διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ